

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності «Фінанси банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Кооперативні фінанси»

на тему: **«Бюджетна система ЄС: сучасний стан та перспективи
розвитку»**

Виконавець:

Студентка фінансово-економічного
факультету
Траченко Ольга Володимирівна

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, старший
викладач
Коцюрубенко Ганна Миколаївна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження: Характерною рисою сучасного світового розвитку країн є активізація інтеграційних процесів у світі та Європі зокрема. При цьому, навіть, ті країни, які не входять до складу інтеграційних об'єднань, неминуче відчують на собі їх відчутний вплив. При цьому між країнами, які проходять ці процеси інтеграції виникають певні суперечності інтересів, зокрема тих, що стосуються національної суверенності, що може загрожувати в подальшому їх економічним інтересам. Нехтування багатьма новими детермінантами в мовній, етнічній, релігійній, соціальній і ментальній сферах, що неминуче виникали в процесі трансформації, нерідко призводить до жорсткого політичного протистояння. Сьогодні увесь світ рухається в бік глобалізації, і тому глобальне мислення має домінувати у світогляді людей.

Дослідження бюджетної системи ЄС є важливою складовою сучасних трансформаційних змін економіки в Європі, та в Україні зокрема. Це зумовлено тим, що бюджет є провідною ланкою не тільки фінансової системи країни – а й їх об'єднання, та виступає основним інструментом регулювання державою процесів розвитку.

Вагомий внесок у дослідження формування та використання бюджету ЄС зробили такі вчені, як І.М. Боярко, О.В. Дейнеко, Н.А. Дехтяр, А. Кулай, Ю.І. Маркуц, та ін. Праці вказаних науковців забезпечили підґрунтя дослідження проблемних аспектів формування та використання бюджету ЄС, що уможливило здійснення їх поглибленого оцінювання.

Варто відмітити, що на сучасному етапі економічних трансформацій особливо нагальною є потреба у забезпеченні впливу держави на соціально-економічні процеси шляхом оптимізації бюджетної політики. Бюджетна система ЄС пройшла декілька етапів еволюції, доки набула сучасного вигляду і зараз функціонує досить ефективно та поряд з цим потребує подальшого реформування. Це пов'язано насамперед зі змінами, що спричинені виходом із Співтовариства одних країн-членів, більш економічно

розвинених, та подальшого вступу інших країн, що відстають у своєму економічному зростанні. Також і на структуру бюджету ЄС впливає науково-технічний розвиток, розвиток інформаційних систем, потреби впровадження інновацій у соціокультурній сфері, охороні здоров'я, модернізація організації бізнес-процесів. Тому уряду ЄС потрібно шукати нові шляхи отримання доходів та скорочення і реструктуризації видатків бюджету ЄС.

Після останнього розширення ЄС Україна стала безпосереднім сусідом Євросоюзу. Це відкриває нові можливості для поглиблення співпраці між Україною та ЄС. Тому нам потрібно зважити позитивні та негативні моменти інтеграції з ЄС та визначити перспективи бюджетної співпраці України та ЄС.

Метою дослідження є: аналіз і критична оцінка бюджетної системи Європейського союзу та визначення перспективних напрямів бюджетної співпраці ЄС з Україною. Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити наступні задачі:

- 1) Дослідити теоретичні аспекти побудови бюджетної системи Європейського Союзу.
- 2) Розглянути нормативно-правове забезпечення бюджетного процесу ЄС.
- 3) Проаналізувати сучасний стан формування та використання фінансових ресурсів бюджетної системи ЄС.
- 4) Дослідити проблемні аспекти гармонізації бюджетно-податкових політик країн-учасниць ЄС.
- 5) Обґрунтувати стратегічні орієнтири формування багаторічного фінансового плану Європейського Союзу.
- 6) Визначити перспективні напрями бюджетного співробітництва ЄС та України.

Об'єктом дослідження є: бюджетна система Європейського Союзу .

Предметом дослідження є: економічні відносини, які виникають в процесі формування та використання фінансових ресурсів бюджетної системи Європейського Союзу.

Метод досліджень: У роботі методами досліджень є методи систематизації та структурування, метод графічного подання результатів дослідження та форми табличної систематизації статистичних даних.

Теоретичну та інформаційну базу дослідження становлять законодавчі й нормативні акти Європейського Союзу, монографічна література та періодичні зарубіжні й вітчизняні видання, електронні ресурси. Інформація про бюджетну систему ЄС та його річна фінансова звітність взята з загальнодоступної інформаційної бази даних Європейської комісії.

Наукова новизна отриманих результатів: дослідження формування фінансових ресурсів бюджетної системи ЄС, розкриття проблем регіонального розвитку та конвергенції регіонів, визначення перспективних напрямів бюджетно-фіскальної політики розвитку бюджету Європейського Союзу та бюджетного співробітництва з Україною.

Практичне значення отриманих результатів: можливість використання фінансистами та економістами при оцінці стану бюджетної системи ЄС та для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами бюджету ЄС та України.

Апробація результатів. Результати дослідження, що були проведенні в магістерській роботі, викладені в науковій статті «Особливості формування дохідної частини бюджету ЄС в умовах змін кількісного складу країн-учасниць», яка опублікована у студентському збірнику кафедри фінансів, освітлені під час участі у студентській науково-практичній конференції фінансово-економічного факультету «Світ фінансів: сучасні виклики» (ОНЕУ, 1-2 листопада 2018 року).

Структура роботи. Робота складається з трьох розділів. У першому розділі досліджуються теоретичні аспекти побудови бюджетної системи. У другому аналізується сучасний стан формування та використання фінансових ресурсів бюджетної системи ЄС. У третьому розділі визначені проблеми та перспективи розвитку бюджету ЄС та можливості використання європейського досвіду в Україні. Обсяг роботи складає 101 ст., 4 таблиці, 20 рисунків, 11 додатків та 65 використаних джерел.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти побудови бюджетної системи ЄС»* розкривається роль бюджету у функціонуванні бюджетної системи держави, структура та принципи побудови бюджетної системи Європейського Союзу, еволюція та етапи становлення бюджету ЄС.

У другому розділі *«Сучасний стан формування та використання фінансових ресурсів бюджетної системи ЄС»* досліджується нормативно-правове забезпечення бюджетного процесу ЄС та проводиться аналіз доходів та видатків бюджету ЄС.

У третьому розділі *«Проблеми та перспективи розвитку бюджету ЄС. Можливості використання європейського досвіду в Україні»* визначено проблемні аспекти та напрями гармонізації бюджетно-податкових політик країн-учасниць ЄС, запропоновано стратегічні орієнтири формування багаторічного фінансового плану Європейського Союзу та перспективні напрями бюджетного співробітництва ЄС та України.

ВИСНОВКИ

Отже, у роботі проаналізовано та надано критичну оцінку бюджетної системи Європейського союзу та визначено перспективні напрямки бюджетної співпраці ЄС з Україною. Бюджетна система ЄС пройшла декілька етапів розвитку, але трансформаційні процеси у ній відбуваються й до тепер, що пов'язано не тільки з економічними факторами, але й політичними та історичними. У зв'язку з нинішніми інтеграційними процесами бюджет ЄС потребує структурних перебудов.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішено наступні задачі:

- 1) Досліджено теоретичні аспекти побудови бюджетної системи Європейського Союзу, роль бюджету у функціонуванні бюджетної системи держави, структуру та принципи побудови бюджетної системи Європейського Союзу, еволюцію та етапи становлення бюджету ЄС. Визначено, що бюджет ЄС є централізованим фондом грошових коштів країн-членів та водночас фінансовим планом формування та використання

фінансових ресурсів Європейського Союзу. Бюджетна система ЄС є дворівневою: перший рівень – це власне бюджет ЄС, що побудований на 8 принципах, другий рівень являє собою бюджети національних держав.

2) Визначено, що нормативно-правове забезпечення бюджетного процесу ЄС регулюється Договором про функціонування Європейського Союзу (TFEU), Регламентом Ради (ЄС, Євроатом) № 1311/2013 від 2 грудня 2013 р., положенням Ради № 1605/2002 від 25 червня 2002 р. Бюджетна процедура відбувається з участю двох бюджетних органів (Європейського Парламенту та Ради) та Комісії.

3) Проаналізовано сучасний стан формування та використання фінансових ресурсів бюджетної системи ЄС та визначено, що фінансова система ЄС протягом тривалого періоду є стабільною. В останні роки спостерігається тенденція скорочення обсягу бюджету при цьому закривається бюджет із профіцитом. У 2017 році профіцит становив 6 404,5 млн. євро.

4) Відповідно до проведеного аналізу, з'ясовано, що одні з країн членів ЄС вкладають у бюджет ЄС більше коштів, ніж отримують, а інші – навпаки мають більшу вигоду, ніж залучають коштів. Тому між країнами-учасницями ЄС виникають певні суперечності, які можуть призвести до виходу деяких з них із Співтовариства. Наприклад, Великобританія, обсяг внесків якої займає вагомую частку у бюджеті ЄС, уже відкрито про це заявила. Тому бюджетна система потребує реформування залучення та використання фінансових ресурсів.

5) Основними напрямками модернізації бюджету ЄС при формуванні БФП 2021-2027 рр. є збільшення його витрат у таких галузях, як освіта, дослідження, інновації, молодь, захист зовнішніх кордонів, безпека, оборона та міграція. Доцільно звернути увагу на видатки розділу «Спільна аграрна політика та політика згуртування» – важливим кроком є їх зменшення з 71% загальних витрат до приблизно 60%. Що стосується доходів, то необхідно збільшити власні ресурси ЄС до 1.29% від загальної суми ЄС-27 для

асигнувань на платежі, реформувати власні ресурси на основі ПДВ та запровадити нові категорії власних ресурсів, а саме :

1. Частка на основі доходів кожної держави-члена від Європейської системи торгівлі викидами.

2. Національний внесок, що розраховується на основі відходів, що не переробляються, у складі кожної держави-члена.

3. Внесок, який розраховується на основі частки держави-члена Спільної консолідованої корпоративної податкової бази.

Щодо регіональної політики, то потрібно покращувати регіональний розвиток та проводити поділ на регіони більш детально з огляду на депресивність регіонів. Доцільно буде регіони, що запізняються із розвитком поділити на нерозвинені, які потребують активізації та депресивні, та диференціювати їх більш детально, щоб сприяти ефективнішому розподілу видатків бюджету ЄС, та перенаправляти більшу частину коштів регіонам, які першочергово потребують фінансової допомоги.

б) Бюджетна співпраця України та ЄС полягає у наданні бюджетної секторальної підтримки на здійснення реформ і політик, що ведуть до більшого зближення України та ЄС відповідно до угод про співробітництво, підписаних між двома сторонами. Але Урядом України ці безоплатні та безповоротні ресурси використовуються неефективно, про що засвідчили результати аналізу проведеного Рахунковою палатою України. Доцільно буде проінформувати про ці результати Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України та інші міністерства відповідальні за виконання угод СБП, та запропонувати вжити заходів для підвищення результативності виконання програм СБП, забезпечити дотримання бюджетного законодавства та посилити контроль за використанням коштів СБП ЄС. Якщо ці умови будуть виконані, то Україна зможе й надалі розраховувати на фінансову підтримку ЄС, а в майбутньому й на членство у Співтоваристві.

АНОТАЦІЯ

Траченко О.В., «Бюджетна система ЄС: сучасний стан та перспективи розвитку»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
«Фінанси, банківська справа і страхування» за магістерською програмою
«Корпоративні фінанси»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – бюджетна система Європейського Союзу.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти побудови бюджетної системи, розкривається роль бюджету у функціонуванні бюджетної системи держави, структура та принципи побудови бюджетної системи Європейського Союзу, еволюція та етапи становлення бюджету ЄС.

Проаналізовано сучасний стан формування та використання фінансових ресурсів бюджетної системи ЄС.

Запропоновано модернізувати багаторічний фінансовий план Європейського Союзу 2021-2027 рр.. Доцільно буде змінити структуру витрат та власних ресурсів, приділити увагу регіональній політиці. Бюджетна співпраця ЄС та України на сучасному етапі полягає у секторальній бюджетній підтримці.

Ключові слова: бюджет, бюджетна система ЄС, багаторічний фінансовий план, фінансові ресурси, регіональна політика, інтеграція, секторальна бюджетна підтримка.

ANNOTATION

Trachenko O.V., "EU Budget System: Current State and Development Prospects",
thesis for Master degree in specialty "Finance, Banking and Insurance"
under the program
"Corporate Finance"
Odessa National University of Economics
Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. Object of study is the budgetary system of the European Union.

The theoretical aspects of budget system construction are considered, the role of the budget in functioning of the budget system of the state, structure and principles of construction of the budget system of the European Union, evolution and stages of the formation of the EU budget are disclosed.

The present state of the formation and use of financial resources of the EU budgetary system is analyzed.

It is proposed to modernize the multiannual financial plan of the European Union of 2021-2027 years. It is advisable to change the structure of expenses and own resources, to pay attention to regional policy. Budgetary cooperation between the EU and Ukraine at the present stage consists of sector budget support.

Key words: budget, EU budget system, multi-year financial plan, financial resources, regional policy, integration, sectoral budget support.